

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет соціальних наук та соціальних технологій

Кафедра політології

Бакалаврська робота

Освітній ступінь – бакалавр

**На тему: «СКЛАДОВІ ПРИНЦИПІВ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ ТА
РИЗИКИ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ В УКРАЇНІ СТАНОМ НА
2021 РІК»**

Виконав: студент 4-го року навчання

Спеціальності

052 Політологія

Стеблівський Роман Євгенович

Керівник

Яковлев М. В.

кандидат політичних наук, доцент

Рецензент

Гриценко О. М.

доктор політичних наук, доцент

Бакалаврська робота захищена

З оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« » _____ 2022р.

Київ – 2022 р.

План

Вступ.....	с. 1 - 4
1. Теоретико-методологічні засади дослідження принципів доброго врядування.....	с. 5 - 20
1.1 . Історія встановлення поняття доброго врядування та огляд принципів.....	с. 5 - 9
1.2 . Ефективне творення політики як основа доброго врядування: усвідомлення, рішення експертів, політичне вікно та адвокація.....	с.10 - 15
1.3 . Мережева модель державного управління в контексті впровадження принципів доброго врядування.....	с. 15 - 20
2. Ризики для впровадження принципів доброго врядування в Україні станом на 2021 рік.....	с.21 - 36
2.1. Політична корупція в Україні як ризик для впровадження принципів незаангажованості та верховенства права.....	с.21 - 28
2.2. Державні підприємства в Україні як ризик для впровадження принципу ефективності.....	с.28 - 36
Висновки.....	с. 37 - 39
Список використаних джерел та літератури.....	с. 40 - 47
Додатки.....	с. 48 - 51
Анотація.....	с.52

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Кожна держава має свій власний вектор розвитку, історію та політичну культуру. Тим не менш, держави не існують у вакуумі власних суверенітетів, а безперервно впливають одна на одну, копіюючи практики і обмінюючись управлінським досвідом. У міждержавних відносинах існують і впливи одних держав на інших, проте саме від рішень національних політиків залежить вектор, за яким рухається держава. Одним з підходів до формування політик є збірне поняття Good Governance, що є низкою принципів державного управління.

З 2004 року від президенства Віктора Ющенка Україна рухається до Європейської інтеграції, з 2008 року – до інтеграції в НАТО, а вже за президенства Петра Порошенка ці два вектори закріплені у Конституції України. А невід’ємною частиною інтеграції і до ЄС, і до НАТО є відповідність державного управління відносно абстрактним – на відміну від чітких критеріїв вступу до ЄС чи НАТО – принципам Good Governance.

Абстрактність цих принципів починається із самого визначення поняття Good Governance. Але так чи інакше, ці принципи закріплені у вигляді окремого напрямку реформ на сайті Кабінету Міністрів України¹, а українські політики і експерти постійно повторюють про важливість цих принципів у своїх виступах та дослідженнях.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року змінило як порядок денний української політики, так і фокус українського аналітичного середовища. Тим не менш, Україна обрала свій вектор внутрішньої та зовнішньої політик, а, отже, цей вектор має бути проаналізований і втілений у життя після перемоги максимально швидко і досконало. Тому ступінь втілення принципів Good Governance, як і відповідність України критеріям членства ЄС та НАТО,

¹ Cabinet of Ministers of Ukraine - Good Governance. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/reformi/efektivne-vryaduvannya> (date of access: 22.06.2022).

лишається **актуальною темою** для досліджень, а виокремлення проблемних моментів для пошуку рішень – **актуальною проблемою**.

Мета цієї роботи полягає у тому, щоб виокремити складові та описати принципи Good Governance і виявити проблемні моменти у впровадженні цих принципів в Україні станом на 2021 рік. Для того, щоб досягти мети, було поставлено такі **завдання**:

- з'ясувати принципи доброго врядування та підходи до визначення поняття;
- виокремити складові процесу творення політики в рамках підходів доброго врядування;
- охарактеризувати ієрархічну та ринкову моделі публічного управління, а також виокремити мережеву модель як альтернативу для українського публічного управління;
- виокремити політичну корупцію як ризик для впровадження принципів незаангажованості та верховенства права в Україні;
- виокремити неефективне управління державними компаніями як ризик для впровадження принципу ефективності в Україні;

Об'єктом дослідження визначено принципи Good Governance, **предметом** – впровадження цих принципів в Україні.

Теоретичні засади дослідження. Теоретичною рамкою дослідження є теорія неінституціоналізму та структурного функціоналізму, бо Good Governance базується на певних принципах: перш за все йдеться про ринкові реформи та зменшення ролі держави в економіці – неоліберальний підхід політики модернізації, за яким економічне зростання завжди призводить до демократизації та стабільності². У свою чергу, структурний функціоналізм дозволяє сфокусувати увагу на роботі державних інституцій та їхній взаємодії між собою, ролях на функціях державних органів та гілок влади.

² Fukuyama, F. (1992). The end of history and the last man. New York: Free Press.

Попри широке визначення governance як, перш за все, складової економічного врядування, принципи Good Governance стосуються і політики, хоча політика для цього принципу – це радше наслідок економічних процесів. Так, в індексі Світового Банку «The Worldwide Governance Indicators» окрім економічних чинників – таких як ефективність уряду та контроль корупції – йдеться також про демократичні компоненти доступності уряду, політичної стабільності та верховенства права³. Варто зазначити, що в контексті Good Governance часто говорять про якість врядування, особливо, коли йдеться про вимір цієї якості у конкретних цифрах, що підлягає критиці, як і низка інших компонентів Good Governance.

Так, критика стосується браку знань локальних контекстів у міжнародних інституціях та донорів, які пропонують фінансування на певні реформи⁴, непотрібність деяких принципів для впровадження реальних змін⁵, відсутність чітких механізмів з трансформації принципів в інституції або проблеми інституційного ізоморфізму, коли інституції копіюються без досягнення очікуваного результату⁶ тощо. Good Governance критикується як за конкретні точкові проблеми принципів та визначень, так і в межах загальної критики теорії модернізації.

Методологія дослідження. Робота ґрунтується на принципах теорії неінституціоналізму та структурного функціоналізму.

Спеціальні методи, які були використанні у роботі:

³WGI-Documents. World Bank Group - Governance. URL: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents> (date of access: 22.06.2022).

⁴ Merilee S. Grindle, "Good Governance: The Inflation of an Idea," Center for International Development Working Paper No. 202 (Harvard University, October 2010); Brian Levy, Working with the Grain: Integrating Governance and Growth in Development Strategies (Oxford University Press, 2014).

⁵ Bettcher K. How Good Governance Got a Bad Name – and Why Governance Still Matters - Center for International Private Enterprise. Center for International Private Enterprise. 06.19.2017. URL: <https://www.cipe.org/resources/good-governance-got-bad-name-governance-still-matters/> (date of access: 22.06.2022).

⁶ Matt Andrews, "Good Governance Scripts: Will Compliance Improve Form or Functionality?" in Jomo Kwame Sundaram and Anis Chowdhury, eds., Is Good Governance Good for Development? United Nations Series on Development (London: Bloomsbury Academic, 2012).

- метод *кейс-стаді* для аналізу окремих випадків політичної корупції та неефективного управління державними підприємствами.

- *регресійний аналіз* (проста лінійна регресія) для аналізу звітності державних підприємств своїм суб'єктам управління – 17 міністерствами – за результатами 2020 року.

До **джерельної бази** для регресійного аналізу увійшли інформаційно-аналітичні матеріали про ефективність управління міністерствами з питань стратегічних галузей промисловості, енергетики, з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, молоді та спорту України, цифрової трансформації, економіки, внутрішніх справ, захисту довкілля та природних ресурсів, закордонних справ, інфраструктури, оборони, освіти і науки, охорони здоров'я, розвитку громад та територій, соціальної політики, фінансів, юстиції України за результатами 2020 року, які були зібрані через запити на публічну інформацію.

Структура та обсяг. Робота складається зі вступу, двох розділів, що включають до себе п'ять підрозділів, висновків, списку використаної літератури, додатків. Обсяг роботи – 47 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ

1.1. Історія встановлення поняття доброго врядування та огляд принципів.

Визначення поняття Good Governance варто почати із перекладу українською мовою. Good Governance в українському публічному дискурсі зазвичай перекладають як «добре врядування»⁷. В Інтернеті можна також зустріти неакадемічний переклад Good Governance як «хороше врядування»⁸, В. Солових формулює ознаки «справедливого урядування»⁹, в академічних журналах також використовують поняття «quality of government», тобто якість управління¹⁰, проте у більшості україномовних рецензованих статтях на Google Scholar автори все таки користуються саме «добрим врядуванням».

Важливо звернути увагу і на визначення поняття «врядування» як таке. О. Дем'янчук звертає увагу, що «для української політичної науки стало традиційним перекладати й сприймати слово government як «уряд» у прямому значенні, тобто виконавчу гілку державної влади», тоді як слово government можна визначати у ширшому контексті¹¹.

У свою чергу, governance відрізняється і від government у визначенні уряду, і від government у визначенні управління. Для початку, governance у широкому вжитку почали використовувати з кінця 1980-тих із розвитком Організації

⁷ Добре врядування | Aspen Institute Kyiv. Aspen Institute Kyiv. URL: https://aspeninstitutekyiv.org/event/gg_prog/ (дата звернення: 13.06.2022).

⁸ Good Governance. Що таке хороше урядування? Mistosite. URL: <https://mistosite.org.ua/ru/articles/good-governance-shho-take-horoshe-uryaduvannya> (date of access: 13.06.2022).

⁹ Солових В. П. Good Governance як одна із сучасних моделей державного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21CO M=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Nvamu_upravl_2010_1_17.pdf.

¹⁰ AGNAFORS, M. (2013). Quality of Government: Toward a More Complex Definition. *The American Political Science Review*, 107(3), 433–445. <http://www.jstor.org/stable/43654916>

¹¹ Дем'янчук О. Політичні перспективи досягнення Good Governance в Україні // Віче. - 2015. - № 22. – С.11. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_22_4

економічного співробітництва та розвитку¹², Міжнародного валютного фонду та Світового банку, зазвичай, на позначення ринкових реформ в африканських та латиноамериканських країнах. «Попри те, що концепцію використовують для позначення багатьох ситуацій, в яких складно знайти формальну політичну систему, вона все таки включає у себе існування політичного процесу: «врядування» включає в себе побудову консенсусу ... на арені, до якої залучені багато різних інтересів»¹³, стверджує Hewitt de Alcantara. Тим не менш, використання governance замість government стало наслідком неоліберальних реформ, розвитку ринкових відносин та домінування на порядку денному західного світу теорії модернізації разом із «кінцем історії» Френсіса Фукуями в 90-тих роках ХХ століття.

Зв'язок між процесами демократизації, залученням громадськості до прийняття управлінських рішень та поняттям врядування М. Яковлев та Н. Гутнік описують в контексті вживання поняття у французькій, німецькій та українській мовах¹⁴. Посилаючись на групу німецьких дослідників, автори описують врядування як «повстання публіки» в сенсі активного залучення громадян до державної політики¹⁵. Яковлев та Гутнік також наводять тезу про те, що у французькій мові поняття «врядування» стосується скоріше управління, організації суспільства. Тому врядування набуває характеристику «доброти» - норми, принципи, які певне суспільство вважає «кращими в тому розумінні, що вони можуть покращувати якість життя населення, сприяти розвитку суспільства»¹⁶.

¹² Agere, S. (2000). Promoting good governance: principles, practices and perspectives. Commonwealth Secretariat, 2000, 144 p. <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/9781848597129-en>

¹³ Hewitt de Alcantara, C. (1998). Uses and abuses of the concept of governance. International Social Science Journal, 50(155), с. 105.

¹⁴ Яковлев М. В. Ідеологічні та культуральні особливості концепту "врядування": досвід української, німецької і французької мов / Яковлев М. В., Гутнік Н. В. // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. - 2021. - Т. 32 (71), № 4. - С. 27-33.

¹⁵ Byung Chul H. Transparenzgesellschaft. Berlin : Matthes & Seitz, 2012. 96 p

¹⁶ Яковлев М.В. Ідеологічні та культуральні особливості концепту "врядування": досвід української, німецької і французької мов. С. 30.

У статті Економічної та соціальної комісії ООН в Азії та Тихоокеанському регіоні governance визначається як «процес прийняття рішень та процес втілення цих рішень»¹⁷, дослідник Деніел Кауфманн надає класичне визначення врядуванню як «процеси, за допомогою яких уряди відбираються, контролюються та замінюються; спроможність уряду ефективно формулювати та впроваджувати розумну політику; і повага громадян і держави до інститутів, які регулюють економічну та соціальну взаємодію між ними»¹⁸. Таким чином, під Good Governance варто розуміти саме процес прийняття рішення із залученням різних груп інтересів, проте що означає моральна характеристика «хороший» і чим «поганий» процес урядування відрізняється від «хорошого»?

Дослідник Маркус Агнафорс критикує декілька спроб науковців виміряти «якість врядування»¹⁹. По-перше, це спроба звузити врядування лише до економічної ефективності управління: добре врядування призводить до економічного розвитку громадян, підвищення ВВП, зниження безробіття, ефективного використання ресурсів держави. Проблеми з таким визначенням знаходяться на поверхні, оскільки ставлення до управління державою як до управління приватною власністю – а саме на таких засадах можна досягнути максимальної вигоди – критикував ще Аристотель. Можна привести наступні приклади невідповідності між принципами доброго врядування та економічної ефективності: Китай вважається другою за розміром номінального ВВП економікою у світі²⁰, проте має лише 9 балів зі 100 у рейтинг «Global Freedom» міжнародної організації Freedom House²¹, а нацистська Німеччина ефективно використовувала ресурси своєї держави для знищення євреїв та українців.

¹⁷ What is Good Governance? United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. URL: <https://www.unescap.org/sites/default/files/good-governance.pdf> - С. 1-3. (С. 1).

¹⁸ Kaufmann, Daniel, Aart Kraay, and Massimo Mastruzzi (2009). Governance Matters VIII. Aggregate and Individual Governance Indicators 1996–2008. World Bank Policy Research Working Paper No. 4978. Washington, DC: World Bank.

¹⁹ Agnafors M, Quality of Government: Toward a More Complex Definition.

²⁰ Silver C. (2021). The Top 25 Economies in the World. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/insights/worlds-top-economies/> (date of access: 13.06.2022).

²¹ Countries and Territories. Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores?sort=asc&order=Total%20Score%20and%20Status> (date of access: 13.06.2022).

По-друге, автор критикує спробу визначення Good Governance через відповідність публічного управління держав конкретним індикаторам чи рейтингам. Агнафорс вступає у дискусію із емпіричним дослідженням Кауфманна, який у своїй роботі перевіряє відповідність 212 держав на дотримання 6 вимірів доброго врядування, а саме: верховенство права, контроль корупції, ефективність уряду, якість законів, політична стабільність та підзвітність²². Основний критичний аргумент Агнафорса полягає в тому, що Кауфманн розширює поняття governance до масштабів політичної культури, бо, наприклад, чиновники можуть впроваджувати якісні ініціативи, проте не можуть гарантувати політичної стабільності у певних політичних режимах²³. Яскраво це можна побачити на тому, як Freedom House з 2014 року занижує позиції України в рейтингу свобод, тому що Росія окупувала Крим і частину Донбасу.

Зважаючи на абстрактність принципів доброго врядування і складність у кількісному підрахунку дотриманні цих принципів, Агнафорс вказує на важливість ціннісної компоненти неупередженості держави в поняттях доброго врядування. Автор порівнює державу з футбольним рефері, завдання якого – чітко слідкувати за правилами гри, накладаючи санкції для всіх сторін за порушення цих правил²⁴. Звісно, йдеться про боротьбу з корупцією, дотримання законодавств, а також передбачуваність політики. Орієнтація на цінність трансформує індикатори в принципи, а також робить можливим впровадження принципів доброго врядування у будь-якому політичному режимі²⁵.

Варто згадати, що поняття корупції в нинішньому сприйнятті у публічному дискурсі актуалізувалось разом із підходом доброго врядування через фокус на економічні характеристики державного управління: «хоча корупція обговорювалася в академічному світі та на периферії досліджень Світового

²² Kaufmann, Daniel, Aart Kraay, and Massimo Mastruzzi (2009).

²³ Agnafors M, Quality of Government: Toward a More Complex Definition. С. 434.

²⁴ Agnafors M, Quality of Government: Toward a More Complex Definition. С. 435.

²⁵ Rothstein, Bo. 2011. The Quality of Government: Corruption, Social Trust, and Inequality in International Perspective. Chicago: University of Chicago Press. 304 pp.

банку до 1996 року, вона не мала центральної характеристики, яка дозволяла б Банку визнати її «оперативною концепцією»: вона була надто політичною»²⁶. Таким чином, боротьба з корупцією є одним із основних принципів – у певному розумінні моральним ідеалом – доброго врядування.

Передбачаючи дискусійність теми моралі у політиці, Агнафорс визначає її через публічну етику: «рефлексивна колективна мораль громадян, що виходить за рамки простих мінімалістичних стандартів і обмежена місцевою спільнотою»²⁷.

Поняття саме «доброго» врядування можна також знайти у нормативному підході до вивчення корупції. Так, українська дослідниця Ганна Кохан пише про те, що «корупція вимагає розуміння стандарту «добра», тобто цінностей у публічній етиці»²⁸. Нормативний підхід вивчення корупції сприймає корупцію як відхід від встановлених норм.

Окрім дотримання публічної етики, Агнафорс пропонує наступні основні принципи доброго врядування: раціональний процес прийняття рішень, верховенство права, якість законів, ефективне використання ресурсів та стабільність політичного режиму²⁹.

Таким чином, принципи доброго врядування виходять за рамки виключно нормотворчості західних суспільств – будь-яка країна (або навіть спільнота), обираючи принципи доброго врядування, може формувати свою власну публічну етику, зважаючи на свої практики та історію. Добре врядування у цьому визначенні виходить за рамки виключно економічного детермінізму ринку, а стає ближчим до соціального життя окремо взятої спільноти людей.

²⁶ Polzer, T. (2001) Corruption: Deconstructing the World Bank Discourse. Working Paper Series No. 01-18, Development Studies Institute, London School of Economics and Political Science. 32 pp. <https://www.files.ethz.ch/isn/138135/Wp18.pdf> (с.10).

²⁷ Agnafors M, Quality of Government: Toward a More Complex Definition. С. 437.

²⁸ Кохан Г. В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Г. В. Кохан. – К. : НІСД, 2013. – С. 14. https://shron1.chtyvo.org.ua/Kokhan_Halyna/Yavysche_politychnoi_koruptsii_teoretyko-metodolohichniy_analiz.pdf

²⁹ Agnafors M, Quality of Government: Toward a More Complex Definition. С. 443.

1.2. Ефективне творення політики як основа доброго врядування: усвідомлення, рішення експертів, політичне вікно та адвокація.

Фундамент принципів доброго врядування – це прийняття управлінських рішень. Процес створення політики (policymaking) – це той процес, який робить державу корисною для громадян через вирішення щоденних проблем і пошук потрібних рішень. Процес відбувається завдяки виборним депутатам або призначеним бюрократам і має вплив на тисячі інтересів, що і призводить до конфліктів між групами інтересів за ресурси та владу, приносить витрати і переваги (costs and benefits) для державного бюджету та гаманців бізнесу. Державна влада характеризується мережею, казною, авторитетом та організацією – «володіння людьми з будь-якими навичками (солдати, робітники, бюрократи), землею, будівлями, матеріалами та спорядженням, організовані будь-яким чином»³⁰, а також різними підходами до творення політики, дизайну та впровадження результатів у різних умовах у системі, що складається з сотень тисяч бюрократів та мільйонів громадян.

Різниця у процесах творення політик починається від самого визначення. Для прикладу, авторитарні моделі творення політик (top-down models) за визначенням орієнтуються на один центр управління, заплановий поетапний процес, тоді як моделі «bottom-up» орієнтуються на локальні проблеми, маленькі зміни та еволюцію дизайну політики. Ці відмінності у підходах до влади, політичних циклів (policy cycles), роль медіа тощо є значними, проте, узагальнюючи, будь-яка модель творення політики складається із координаційного процесу між різними акторами і рішеннями. Узагальнюючи, розуміння проблеми чиновниками, напрацьовані рішення проблеми експертів,

³⁰ Thoenig, J. (1984). Christopher C. Hood, *The Tools of Government*, Macmillan, 1983, viii 178pp. *Journal of Public Policy*, 4(2), 153-162.

політична та організаційна спроможність інституцій помножена на стабільний адвокаційний процес мають призводити до найвищих можливих результатів.

Розуміння проблеми є першим етапом для творців політики в процесі творення політики. Попри те, що держава найбільше ненавидить бути добре проінформованими³¹, саме від визначення проблеми залежить результативність політики. Це завдання встановлення порядку денного для того, щоб творці політики зрозуміли та прийняли проблему, яку вони мають вирішити. Творці політик, зазвичай, не мають великої кількості часу, а прийняття рішення про вирішення однієї проблеми означає, що всі інші проблеми лишаються проігнорованими³². Е. Ведунг також стверджує, що відсутність уваги до проблеми також може бути класифікована як політична стратегія, однак, кожен вибір стратегії означає відповідальність за прийняття такого вибору. Це допомагає пояснити, чому політики настільки обережно вибирають вектори, в яких вони працюють, і питання, які вони починають популяризувати.

Проте процеси формування порядку денного залежать не лише від інтересів політиків. Навпаки, суспільний резонанс, зазвичай, спрямований на те, щоб політики робили ті чи інші кроки, брали на себе ту, чи іншу відповідальність. Громадянське суспільство може привернути увагу інших активістів і звичайних громадян до проблеми через статті, журналістські матеріали, коментарі експертів у ЗМІ, особисте спілкування з політиками та суспільно-політичними рухами чи протестами. Цілком вірогідно, що політики й надалі ігноруватимуть питання, у вирішенні яких вони не бачать для себе політичної чи бізнесової доцільності. У цьому випадку робота активістів – актуалізувати проблему кожного разу, коли з'являється вікно можливостей. Сильний адвокаційний процес важливий, тому що проблема цікавить переважно людей, які до неї причетні, і їхня мета –

³¹ Skidelsky R. John Maynard Keynes: a biography. Vol. 2: the economist as saviour, 1920-1937. London: Macmillan; 1992.

³² Vedung, Evert, 1998, "Policy Instruments: Typologies and Theories," in Bemelmans-Videc, Marie-Louise; Rist, Ray C & Vedung, Evert, eds., Carrots, Sticks, and Sermons: Policy Instruments and Their Evaluation, 21-58, Piscataway, NJ & London: Transaction Publishers.

сформулювати свою проблему в більшому масштабі: політика завжди є «суперечливою і політизованою», а не «тихенько керується невеликою групою інсайдерів»³³, тому лідери громад, активісти, політики мають привертати увагу та активно пропонувати свої експертні рішення.

Експертні рішення та дизайн політик від акторів, які зацікавлені в розробці політики, є ще одним ефективним кроком для формування політики. Ми вже говорили про те, що творці політик знаходяться у «смітнику» проблем, пропозицій та потенційних рішень³⁴, тож наївно вважати, що їхня робота, особливо в Україні, є лінійною та спланованою через модель політичного циклу. Саме тому потреба в професійному погляді на суспільні проблеми стає ще популярнішою в ситуації, коли коміки, фотографи та бізнесмени стають відповідальними за політику та державу. Крім того, експерти не лише достатньо поінформовані про проблему та мають конкретні знання та досвід, а й можуть запропонувати готові до впровадження рішення, які економлять час політиків³⁵.

У цьому випадку ми згадуємо механізми моделі «знизу-вгору» (bottom-up), зокрема той момент, що формування політики «починається з політичної проблеми і переходить до реконструкції стратегій зацікавлених акторів до вирішення проблеми» (Pulzl and Treib 2007, p. 94). «Зацікавлені актори» або стейкхолдери — це ті місцеві жителі та спеціалісти, які виграють або програють від змін у підсистемі політики, раціонально мотивовані, орієнтовані на цінності та разом створюють коаліції, оскільки «успіх учасників політики залежить від їхньої здатності втілити свої основні переконання в реальну політику»³⁶. Здатність перетворювати переконання в дії зростає, коли люди об'єднують свої ресурси для досягнення спільних цілей: чистіше озеро, зниження рівня

³³ Cairney, P, 2013. The Advocacy Coalition Framework. Oxford Handbook of the Classics of Public Policy and Administration. P. 1. <https://paulcairney.files.wordpress.com/2013/10/cairney-on-acf-oxford-classics-11-4-13.pdf>

³⁴ Cairney, P., & Jones, M. D. (2016). Kingdon's Multiple Streams Approach: What is the empirical impact of this universal theory? Policy Studies Journal, 44(1), 37–58. <https://doi.org/10.1111/psj.12111>

³⁵ Cairney, P, 2013, "Policy Concepts in 1000 Words: Multiple Streams Analysis", Paul Cairney: Politics and Public Policy (<https://paulcairney.wordpress.com/2013/10/31/policy-concepts-in-1000-words-multiple-streams-analysis/>).

³⁶ Pulzl, H, Treib, O, 2007, "Implementing Public Policy", "Handbook of Public Policy. Analysis. Theory, Politics and Methods", 1st ed., Rutgers University, New Jersey. P. 94.

злочинності в районі, приватизація збиткового державного підприємства тощо. Однак ці цілі і стратегію потрібно сформулювати достатньо правильно, щоб зібрати якомога більше ресурсів і груп людей і зробити групове схвалення окремих кроків, які група потім представляє владні.

Хорошим прикладом ефективного залучення громадян до вироблення політики через встановлення порядку денного та регулярний моніторинг є низка неурядових українських організацій, які роками підтримують на порядку денному визначені теми. Наприклад, «Автомайдан», який об'єднав громадян для боротьби з режимом В.Януковича, вже 8 років займається антикорупційною діяльністю. Члени організації стежать за корумпованими суддями та прокурорами, домагаються їхнього звільнення, знаходять приховане майно, залучають антикорупційні державні органи, такі як НАБУ, НАЗК, а також захищають морські узбережжя та зелені громадські зони від незаконної забудови через судові засідання, місцевих депутатів та протести. Організація вибудувала довіру та прозору комунікацію не лише з громадськістю, але й із журналістами, політиками, міжнародними організаціями, що дозволяє «Автомайдану» легко визначати порядок денний. Місцеві жителі також зацікавлені в якісній інфраструктурі, парках, громадських просторах на своїх територіях і готові приєднатися до таких активістських організацій, форсувати ці теми, допоки якість їхнього життя співвідноситься з пропозиціями громадської організації.

Остаточний крок реалізації політики, однак, залежить від «політичного вікна»: політичної волі політиків, організаційної спроможності бюрократів та розуміння суспільної цінності рішення. Підхід адвокаційної коаліції (Advocacy Coalition Framework) визначає цінності як фундаментальний фактор дій людей, тоді як різні коаліції мають суперечливі позиції щодо деяких тем³⁷. Це стосується саме наявності/відсутності політичної волі, бо не всі політики є моральними «лицарями», які готуються врятувати весь світ. Крім того, навіть «лицарі»

³⁷ Weible, C, M, Sabaties, P, A, 2007, "A Guide to the Advocacy Coalition Framework", "Handbook of Public Policy. Analysis. Theory, Politics and Methods", 1st ed., Rutgers University, New Jersey.

можуть мати іншу позицію щодо проблематики. Ситуація з «шахраями» в деяких випадках простіша – зацікавленій групі залишається лише запропонувати матеріальну цінність взамін на прийняте рішення, встановити жорсткі цілі та ефективну систему моніторингу виконання поставлених цілей³⁸. Інший момент – рівень відповідальності, яку готові взяти на себе владні особи. Навіть маючи політичну волю реформувати структуру, політики можуть вибрати інкременталістський підхід, який виконує роль запобіжника як від великих виграшів, так і від великих невдач: «необхідність переговорів і компромісів між суб'єктами, які мають різну інформацію, різні інтереси та суперечливі погляди; і необхідність спиратися на політику минулого – може стати «універсальною»³⁹.

Організаційна спроможність також важлива, оскільки це означає, що держава має достатньо ресурсів та інструментів для впровадження змін. Вибір інструментів може бути позитивним (сприяючим) або негативним (стримуючим) – «уряд може нас змусити, заплатити нам або змусити нас заплатити, або переконати нас»⁴⁰. Вибір інструментів впливу залежить від характеру політичної програми, і вар'юється між законами, економічними засобами чи інформацією. У будь-якому випадку для того, щоб сформувати ефективну політику, важливо оцінити ситуацію до, під час і після процесу, бо політика визначається «в значній мірі автономними політичними рішеннями суб'єктів, безпосередньо залучених до реалізації політики»⁴¹. Інструмент може бути обраний помилково, рішення можуть бути виконуватись лише на найвищому рівні – наприклад, національному -, але ігноруються місцевими жителями. Тому мета політиків та громадянського суспільства – якнайшвидше зрозуміти помилку.

³⁸ Grand, J, 1995, "Knights, Knaves or Pawns? Human Behaviour and Social Policy", *Jnl Soc. Pol* 26, 2, Cambridge University Press.

³⁹ Cairney, P, 2013, "Policy Concepts in 1000 Words: Bounded Rationality and Incrementalism", Paul Cairney: Politics and Public Policy (<https://paulcairney.wordpress.com/2013/11/11/policy-concepts-in-1000-words-bounded-rationality-and-incrementalism/>).

⁴⁰ Vedung, Evert, 1998, "Policy Instruments: Typologies and Theories,". P. 30.

⁴¹ Pulzl, H, Treib, O, 2007, "Implementing Public Policy", "Handbook of Public Policy. Analysis. Theory, Politics and Methods", 1st ed., Rutgers University, New Jersey. P. 94.

Публічна цінність дуже схожа на підхід встановлення порядку денного, оскільки політики також повинні розуміти соціальні вигоди, які може принести політика. Однак політика складається із гри рішень, тому деякі питання мають більший пріоритет, ніж інші – наприклад, під час пандемії COVID-19 медицина стає важливішою за культурну сферу. Зрозуміло, що у діячів культури в такій ситуації з'являються неприємності, але коронавірус несе більше небезпек і для суспільства, і для влади. Тим не менш, культура також важлива, і якщо діячі культури приймали статус-кво перших місяців карантину, очікуючи на швидке завершення карантинних обмежень, то з часом ситуація змінилась. Час минув, а уряд не зробив жодних кроків для підтримки культури, тому діячі культури почали протестувати та акцентувати увагу на потенційна катастрофа у сфері культури, яка, в ситуації війни з Росією, могла стати реальною загрозою національній безпеці. Публічна цінність змінилася з часом, тому змінилося політичне вікно.

У підсумку, формування політики залежить від групи акторів, які приймають політичні рішення на різних рівнях влади. Щоб сформувати ефективну політику (policy), творці політики, по-перше, повинні усвідомлювати її важливість і звертати увагу на неї, а не на всі інші питання, потім створити або використовувати запропонований дизайн політики та мати мотивацію для реалізації програми за допомогою визначених інструментів у момент відкритого вікна політичних можливостей. Під час кожного з цих кроків адвокаційні коаліції відіграють велику роль, оскільки саме вони ініціюють проблему, пропонують рішення, спілкуються з політиками та оцінюють процес формування політики. Ці етапи є основою формування рішення в демократичному суспільстві, на чому, зокрема, базуються принципи доброго врядування.

1.3. Мережева модель державного управління в контексті впровадження принципів доброго врядування.

Принципи доброго врядування в теорії можуть бути застосовані до різних систем державного управління, про що ми зазначали у першому розділі. Серед моделей державного управління дослідники визначають три основних підходи, а саме теорію нового публічного менеджменту, бюрократичну або ієрархічну теорію та мережеву модель. З 90-тих років Україна обрала політичний вектор на побудову демократичної держави і відхід від бюрократичного радянського планування та управління, тож, за браком ресурсів та доцільності, ми не будемо детально зупинятись у межах цієї роботи на описі бюрократичного підходу. Ми також поверхнево опишемо слабкі місця теорії нового публічного менеджменту як підходу, що ставить у пріоритет менеджеристський підхід до управління державою і є достатньо популярним серед «нових» державних управлінців в Україні. Натомість більш детально розглянемо мережеву модель державного управління, бо у фокусі цієї моделі знаходяться окремі громади, спільноти людей, а не ієрархії чи сухі економічні показники КРІ, тож саме ця модель найкраще підходить для впровадження принципів доброго врядування.

Мережева модель державного управління є альтернативою для ієрархічної та ринкової моделей державного управління, що може усунути їхні недоліки. Мережеві моделі державного управління базуються на взаємозалежних інституціях, які включають не лише уряд, але й еліти, громадян та міжнародні організації⁴², «засновані не на обслуговуванні громадян, а на співпраці з ними»⁴³. Держава ділиться владою та ресурсами з іншими акторами, однак втрачає свою привілейну позицію Левіафана. Найбільшим недоліком моделі може стати «вихолощування держави... що робить її менш залежною від командного коду та більше залежною від дипломатії»⁴⁴, в той час як Україна є гетерогенним суспільством, і така диференціація влади може призвести до фрагментації

⁴² Rhodes, R.A.W., 2007, 'Understanding Governance: Ten Years On', Australian National University, Australia and University of Newcastle, Volume: 28 issue: 8, pp: 1243-1264.

⁴³ Mayo, E, Moore, H, 2001, 'The Mutual State: How local communities can run public services', New Economics Foundation, 1st edn, London. P.1.

⁴⁴ Rhodes, R.A.W., 2007, 'Understanding Governance: Ten Years On'. P. 1248.

суспільства. Тим не менш, розвинена мережа громадянського суспільства має підтримувати врядування та уберегти його від втрати своїх позицій, а різні групи можуть знаходити компроміси та взаємний розвиток. Отже, модель мереж могла б концептуально доповнити український апарат державної влади завдяки високому рівню довіри між українцями та широкій різноманітності груп інтересів у суспільстві; це також може запропонувати рішення «заплутаних проблем» (wicked problems) країни та дати поштовх до розвитку місцевих громад.

Однією з основ мережевої моделі є довіра і норми. Українці мають високий рівень довіри до інших громадян, що може свідчити про процес побудови розвиненого суспільства⁴⁵. Роудс вважає, що «мережі мають високий рівень довіри, тоді як контракти низький рівень довіри», і це є вирішальним для підходу мереж⁴⁶. Яскравим прикладом довіри в українському суспільстві є волонтери в армії, які допомагали українській армії постачанням і були першими, хто дав військову відповідь російським військам на Донбасі. Більше того, українське суспільство навіть після 7 років озброєного конфлікту має високий рівень довіри до армії (65%), церкви (63%), волонтерських організацій (63%)⁴⁷ – всі ці інститути є громадянськими, недержавними. Таку недовіру до чиновників можна пояснити позицією, що держава протягом десятиліть існування СРСР була тоталітарним інструментом, який руйнував довіру людей. Крім того, держава була неефективною протягом останніх 30 років незалежності в соціальній сфері, проводячи половинчасті реформи, які руйнували довіру людей.

Незважаючи на це, громадяни продовжують шукати сильного лідера для розширення можливостей. Існує такий парадокс, що українці не довіряють політикам і бюрократам, а вірять у владу одного авторитарного лідера. Але цей

⁴⁵ Лібанова Е. Україна: глибина нерівності. Зеркало недели | Дзеркало тижня | Mirror Weekly. URL: https://zn.ua/ukr/internal/ukrayina-glibina-nerivnosti-_.html (дата звернення: 13.06.2022).

⁴⁶ Rhodes, R.A.W., 2007, 'Understanding Governance: Ten Years On', P. 1246.

⁴⁷ Центр Р. Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020р.). Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-lypen-2020r> .

«сильний герой» має бути із «простого народу» – вчитель історії чи комікс, наприклад, – щоб більшість людей була готова підтримати його, наче він один із них. І це зауваження також вкладається до принципу мережевої моделі – громадянам потрібно відчувати міцний зв'язок зі «своїми» політиками.

Другим аргументом на користь мережевого підходу державного управління в Україні є потенційні рішення «складних проблем», коли немає очевидних рішень і є забагато груп інтересів – такі проблеми з роками продовжують паразитувати на соціальному забезпеченні. Так, 71,8% громадян України не вірять у те, що суспільство здатне боротися з корупцією⁴⁸, вони також не довіряють державним органам, депутатам, президенту та уряду в цьому питанні. Серед найочевидніших, але важливих викликів – також негативний вплив олігархів на політику та економіку, політичні розриви між сходом і заходом країни, неефективність поліції, правосуддя, медичної реформи, окупований Крим та війна на Донбасі. Держава повинна запропонувати стратегічний погляд на ці головоломки, але вона не змогла це зробити ні з моделлю ієрархій протягом 90-х років, ні з моделлю ринків. Річ у тім, що принципова демократична державна політика в Україні складна через те, що олігархи мають забагато впливу, підлеглих і грошей. Президент України – це скоріше арбітр між різними елітними групами, який залежить від їхніх рішень і має з ними йти на компроміси. Такі умови, коли невелика група людей володіє великими ресурсами, робить для політиків надто складним і викривленим відстоювання національних інтересів і рух незалежно від економічної еліти країни. Крім того, такий підхід має проблеми з авторитарними правителями: «ті, хто керує державою, будуть використовувати цю силу у своїх власних інтересах за рахунок решти суспільства»⁴⁹.

⁴⁸ Кожна третя українка/ець готові долучитися до організованої протидії корупції. Головна - Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/kozhna-tretya-ukrainkaets-gotovi-doluchitisya-do-organizovanoi-protidii-koruptsii>

⁴⁹ Putnam, R, 1993, 'Making democracy work: Civic Traditions in Modern Italy', Princeton University Press. P. 165.

З іншого боку, модель ринків не здатна вирішити проблему олігархії чи реформ у соціальній сфері, бо такий підхід не ефективний для збиткових, але суспільно важливих підприємств. Класичним прикладом цієї історії називають розвиток залізниці або пошти. Так, приватним компаніям не вигідно відкривати поштові відділення у віддалених селах чи будувати залізничні колії до маленьких містечок, бо ці інвестиції навряд чи повернуться через невеликий попит. Саме тому такі проблеми має вирішувати держава, яка ставить за мету не прибуток, а добробут власних громадян. У ринковій моделі державного управління політики можуть пробувати різні стимулятори та управлінські підходи, однак вони не можуть прийняти потужне бюрократичне рішення, якого потребує, наприклад, будівництво збиткової залізниці чи відкриття поштового відділення⁵⁰. Крім того, в українському суспільстві останні 30 років не склалася ринкова економіка – люди все ще чекають соціальних благ від держави і не готові до конкурентної боротьби⁵¹. Натомість мережевий підхід може спрацювати через його орієнтацію на компроміси та дипломатію. Еліти вважаються одним із трьох компонентів для того, щоб зміни стали реальними – вони зберігають ресурси та мають інтерес. Але держава повинна залишатися жорсткою і витонченою для того, щоб відстоювати національні інтереси та використовувати ресурси олігархів для розвитку державних органів. Основна відмінність, яку може дати мережна модель, полягає в тому, щоб такі зв'язки з елітами стали формалізованими, чітко визначеними та розгорнутими з урахуванням верховенства права замість того, щоб бути приватними та прихованими, тобто, корупційними.

Нарешті, мережна модель звертає увагу на місцеві спільноти⁵². Україна – це велика територія з різними регіонами та культурними групами. Громадська залученість важлива, оскільки конструктивне спілкування може підвищити

⁵⁰ Mayo, E, Moore, H, 2001, 'The Mutual State: How local communities can run public services'.

⁵¹ Analytical center UCU, 2019, 'Poverty as culture: 10 conclusions about Ukrainian impoverishment', (<https://translate.google.com.ua/translate?sl=uk&tl=en&u=https%3A%2F%2Fac.ucu.edu.ua%2Fkultura-bidnosti-i-zlamana-systema-10-pravd-pro-ukrayinske-zubozhinnya%2F>).

⁵² Mayo, E, Moore, H, 2001, 'The Mutual State: How local communities can run public services'.

ефективність рішень і зробити людей відповідальними за свої міста. Безпосереднє залучення громадян, які довіряють одне одному, може боротися з корупцією та зменшувати вплив олігархів, передбачати систему моніторингу та контролю за адміністративними процесами. Люди не дають хабарі в суспільстві, яке нехтує корупцією, в якому такий суспільний договір працює належним чином⁵³. І таке суспільство можна ефективно побудувати, коли люди усвідомлюють свої інтереси та цінують свій соціальний капітал.

Мережева модель державного управління є складним явищем, і для ґрунтовного осмислення всіх аргументів “за” і “проти” цієї моделі потрібно більше обсягу, ніж ця дипломна робота. Тим не менш, завдання цього підрозділу - зробити розвідку у дослідження цієї моделі та застосування її в українському контексті, зокрема, із впровадженням принципів доброго врядування. Основний акцент моделі мереж полягає у розвитку кожного із стейкхолдерів державного управління, що відповідає поняттю “governance”, описаному у першому підрозділі.

Підсумовуючи, мережева модель державного управління є альтернативним підходом для українських політиків, зокрема, в контексті впровадження принципів доброго врядування. Вона зосереджена на довірі, дипломатії та демократії, може стати складним інструментом досягнення консенсусу у складних питаннях. Це також може розвинути соціальний капітал громадян, зробити їх більш залученими до політики та стати відповідальними за себе. З іншого боку, мережна модель змушує державу ділитися владою з іншими акторами, що зменшує важливість держави. Проте це питання можна передбачити та вирішити за допомогою залучення громадських організацій та деяких особливих привілеїв для самої держави.

⁵³ Putnam, R, 1993, ‘Making democracy work: Civic Traditions in Modern Italy’, Princeton University Press.

РОЗДІЛ 2. РИЗИКИ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ СТАНОМ НА 2021 РІК

2.1. Політична корупція в Україні як ризик для впровадження принципів незаангажованості та верховенства права.

Одним із фундаментальних принципів доброго врядування є принцип незаангажованості, про що детально йшлося у першому розділі. Незаангажованість стосується прийняття державою таких рішень, які відповідають суспільному інтересу на противагу приватним інтересам чиновників, олігархів, бізнесу тощо.

Впровадження принципу незаангажованості полягає у боротьбі з політичною корупцією.

Визначення поняття «політична корупція» як і багатьох інших понять у суспільних науках потребує детального опису контексту, у якому це поняття вживається. Проблеми із визначенням «політичної корупції» починаються від використання визначення «корупції» - як відхилення, вульгаризацію⁵⁴. І хоча складно уявити загально визначені правила політичної поведінки, цілком природним буде використання поняття “політичної корупції” в кожному конкретному контексті політичного існування групи людей - чи це громада, місто або держава. Коли існують певні правила політичної гри, то політично корумпованими будуть кроки, що порушують ці правила, при цьому приносячи порушнику персональну користь. На додаток, корупція може трактуватись як юридичне порушення, як перепона нормальному виконанню своїх функцій урядом⁵⁵.

⁵⁴ Філл Марк. “Концептуалізація політичної корупції”. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія — Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. — С.52.

⁵⁵ Packer H. Offenses against the State / H. Packer // The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. — 1962. —Vol. 339, № 77. — P. 88.

Корупція може бути у формі додаткової незаконної плати за державні послуги чиновнику або у формі крадіжки з боку уряду⁵⁶, «один торгує політичною владою за гроші, інший грошима за політичну владу»⁵⁷ – як принцип, ці процеси зосереджені на особистій вигоді, а не на отриманні благ для суспільства.

З одного боку, Хантінгтон показує, що корупція пов'язана з модернізацією і є аспектом розвитку від традиційного способу життя до нового, об'єднуючи об'єднання різних еліт в одну політичну структуру⁵⁸. «Таким чином, корупція може функціонувати для підтримки політичної системи так само, як і реформа», - стверджує Хантінгтон⁵⁹. Однак інші вчені мають іншу позицію. Мауро посилається на дослідження, яке охопило 70 країн у 1980-1983 роках з питання корупції та її впливу на економічне зростання⁶⁰. Короткий висновок статті Мауро полягає в тому, що «корупція знижує приватні інвестиції, тим самим зменшуючи економічне зростання»⁶¹. Transparency International також стверджує, що «корупція підриває довіру, послаблює демократію, гальмує економічний розвиток і ще більше посилює нерівність, бідність, соціальне розшарування та екологічну кризу»⁶².

Корупція – це гра за прихованими правилами, але ці правила існують, а також інтереси владних груп. Шлейфер і Вишні стверджують, що форма корупції залежить від режиму⁶³. Подібну ідею сформував Міхельс у своєму «залізному законі олігархії» про те, що «Формування олігархій у різних формах демократії є результатом органічної необхідності і, отже, впливає на кожну організацію»⁶⁴. Міхельс наголошує на впливі бюрократичної системи, яку неможливо уявити без

⁵⁶ Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1993). Corruption. *The Quarterly Journal of Economics*, 108(3), 599–617.

⁵⁷ Huntington, S, "Political Order in Changing Societies", Yale University, 7-th printing, 1968, 263 (Access: https://projects.iq.harvard.edu/files/gov2126/files/huntington_political_order_changing_soc.pdf). P. 61.

⁵⁸ Huntington, S, "Political Order in Changing Societies", P. 61.

⁵⁹ Huntington, S, "Political Order in Changing Societies". P. 64.

⁶⁰ Mauro, P. (1995). Corruption and Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 681–712.

⁶¹ Mauro, P. (1995). Corruption and Growth. P. 683.

⁶² Transparency International, "What is Corruption?", (Access: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>).

⁶³ Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1993). Corruption. *The Quarterly Journal of Economics*, 108(3), 599–617.

⁶⁴ Michels, Robert, 1962. *Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. Free Press, New York., P. 366

влади меншості, що призводить до корупції. Однак концепція меншості – або олігархів – не настільки зрозуміла. Для його визначення можна знайти два загальні підходи⁶⁵.

Перший пов'язаний із жорсткою бюрократичною системою з «кількома» при владі: «одна група, яка контролює адміністрацію, зазвичай зберігає владу на невизначений термін, рідко стикається з організованою опозицією, а при зіткненні з такою опозицією часто вдається до недемократичних процедур для ліквідації»⁶⁶. Однак тут справа в тому, що олігархи іноді впливають на політику через приховані неформальні канали. Отже, другий підхід базується на неформальній владі.

Таким чином, олігархи впливають на політичне життя, але чи може держава бути демократичною, якщо верхня еліта складається з такої меншості? Чи залежить історія чи культура від розвитку цієї групи? Принципи незаангажованості та верховенства права пов'язані саме з політичною корупцією, тож можна предметно розглянути впровадження цих принципів на прикладах проведення антикорупційної та судової реформ в Україні – одні із ключових пунктів вступу України до Європейського Союзу.

Антикорупційна реформа в Україні почалась у 2014 році із ухваленням антикорупційного законодавства та формування антикорупційних державних органів. Так, у 2015 році були створені Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), а у 2019 році – Вищий антикорупційний суд України. Логіка законодавця полягала у тому, щоб відокремити корупційні кримінальні справи від інших процесів та створити нові органи, які мали б стати відкритими для суспільства.

⁶⁵ Leach, D.K., 2015. Oligarchy, Iron Law of. In: James D. Wright (editor-in-chief), International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition, Vol 17. Oxford: Elsevier. pp. 201–206.

⁶⁶ Lipset, Seymour Martin, Martin Trow, James Coleman, 1956. Union Democracy: The Internal Politics of the International Typographical Union. Free Press, Glencoe, IL. P. 3.

Проте антикорупційна інфраструктура України з 2014 року перебуває під тиском, потребує доопрацювань та змін, а результат діяльності не викликає однозначних оцінок. Так, у 2020 році Україна отримала 33 пункти сприйняття корупції зі 100 можливих, що в середньому на 20 пунктів менше ніж європейські країни-сусіди. Worldwide Governance Index також негативно (-0,71) оцінив контроль корупції в Україні. Попри це, Transparency International у своєму звіті у 2021 році зазначили, що робота антикорупційних органів України – ефективна⁶⁷.

Державні антикорупційні органи піддаються атакам – так, директора НАБУ декілька разів намагались звільнити в парламенті, а у 2020 році Конституційний Суд України скасував низку повноважень НАЗК, чим створив конституційну кризу в Україні. У свою чергу, директора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури не можуть обрати з жовтня 2020 року, у чому профільні громадські активісти звинувачують Офіс президента України та колишніх юристів режиму Віктора Януковича. Ця посада є ключовою для співпраці всіх антикорупційних органів та для доведення антикорупційних справ до фінальних вироків у суді. Влітку 2021 року Володимир Зеленський пообіцяв президенту Сполучених Штатів Америки Джо Байдену, що до кінця року директора Спеціалізованої Антикорупційної Прокуратури буде обрано, так само обрання директора передбачалось Меморандумом між Україною та Міжнародним валютним фондом⁶⁸.

Ефективна антикорупційна інфраструктура в Україні невідгнітна низці політичних груп, зокрема, олігархам. Саме тому українське громадянське суспільство та міжнародні партнери наполягають на судовій реформі. За даними «Проекту звітності про організовану злочинність та корупцію» Ігор Коломойський був одним із претендентів на посаду «корупціонера року» 2020 року: «Коломойський, який, як відомо, фінансував кандидатуру нинішнього

⁶⁷ Institute for War and Peace Reporting, Agenda of Ukrainian Civil Society, 21.04.2021. Access: <https://www.facebook.com/IWPR.Ukraine/videos/1098032230683226>.

⁶⁸ Свобода Р. Конкурсна комісія знову не затвердила керівника САП. Радіо Свобода. 03.02.2022 URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sap-chergovyj-zryv/31685465.html> (дата звернення: 22.06.2022).

президента, залишив по собі послужний список корпоративного рейдерства, шахрайства, крадіжки державних активів і політичні інтриги, представляє багатьох ідеологічних і корумпованих мільярдерів, від братів Кохів до Аарона Бенкса, які підривають демократію заради особистої вигоди»⁶⁹.

Не тільки Коломойський має вплив на депутатів у парламенті. Найбагатша людина в Україні Рінат Ахметов також координує групу депутатів, які голосують за «потрібні» закони та економлять енергетичні сили олігарха. Крім того, проросійський політик та інший олігарх Віктор Медведчук є депутатом і керував партією в парламенті⁷⁰.

Президент Володимир Зеленський і його партія «Слуга народу» виграли останні вибори з антикорупційною риторикою. Зеленський зобразив у серіалі образ простої людини, «вчителя історії», який збирався ув'язнити олігархів. Однак через два роки стало зрозуміло, що боротися з олігархами – це виклик через відсутність політичної волі, корумповану судову систему та сильний фронт олігархічних лобі. Навпаки, Зеленський почав переслідувати свого політичного опонента та экс-президента України Петра Порошенка, відкривши низку упереджених проваджень, які призвели до протестів і втрати довіри до Зеленського, зокрема, через залежність судів від політиків і як наслідок - відсутність повноцінного верховенства права в країні.

Судова реформа стоїть на рівні із антикорупційними змінами у процесі української євроінтеграції, бо саме судова реформа є одним із ключових змін для запровадження принципу верховенства права. У 2018 році довіра до судів була на рівні 1,7%, при цьому менше 1% громадян вважали реформу успішною⁷¹. Основні кроки реформи полягають у переатестації суддів, створенні Верховного Суду, запуску прозорості для громадськості Вищої Ради Правосуддя та Вищої

⁶⁹ OCCRP, 2020 Person of the Year in Organized Crime and Corruption. (Access: <https://www.occrp.org/en/poy/2020/>).

⁷⁰ Bihus.info, Хто з депутатів в Раді найактивніше відстоює інтереси Ахметова і Коломойського, 12.01.2021. Access: (<https://bihus.info/hto-z-deputativ-v-radi-najaktyvnishe-vidstoyuye-interesy-ahmetova-i-kolomojskogo/>) .

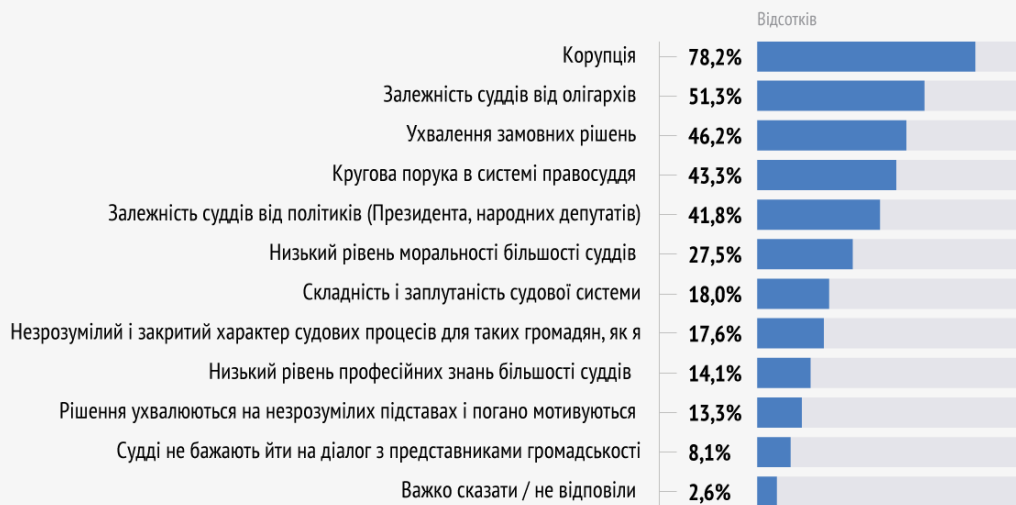
⁷¹ Судова реформа – Реанімаційний Пакет Реформ. URL: <https://rpr.org.ua/groups-rpr/02sudova-reforma/> (дата звернення: 22.06.2022).

кваліфікаційної комісії суддів, включення міжнародних експертів до Ради та Комісії через створення Етичної комісії, ліквідація Окружного адміністративного суду Києва, запровадження конкурсного відбору для суддів Конституційного Суду тощо⁷². Зокрема, профільні громадські активісти наголошують на тому, що відбором суддів та переатестацією продовжують займатись одні і ті самі залежні одні від одного судді, “суддівська мафія”, тоді як до цього відбору мають бути залучені громадські активісти та міжнародні експерти. Зокрема, активісти наводять опитування 2021 року Фонду “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва, у якому йдеться про те, що 48% громадян України довіряють незалежним громадським активістам у питанні відбору суддів, 30% громадян - міжнародним експертам, і лише 15% - чинним суддям⁷³. Таким чином, громадяни не довіряють чинним суддям через корупцію, залежність від олігархів, ухвалення замовних рішень та кругову поруку (Таблиця 2.1).

⁷² De.Jure.Foundation, Що треба для справді незалежного суду в Україні? Карта судової реформи. URL: (<https://dejure.foundation/judicial-reform-map>).

⁷³De.Jure.Foundation. Українці найбільше довіряють відбір суддів громадським та міжнародним експертам, а не судам — соціопитування. 30.08.2021. (URL: <https://dejure.foundation/tpost/i69gjvtf21>).

ЯКІ ЧИННИКИ НАЙБІЛЬШ НЕГАТИВНО ВПЛИВАЮТЬ НА ВАШУ ДОВІРУ ДО СУДІВ?

Дослідження проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова на замовлення Фондації DEJURE з 3 по 9 серпня 2021 року в усіх регіонах України за окупованих територій. Опитано 2018 респондентів. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Респонденти мали можливість обрати 5 варіантів відповіді.

DE | DEMOCRACY
JU | JUSTICE
RE | REFORMS

Швеція
Sverige

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Таблиця 2.1. Довіра до суддів, опитування проведене Фондом “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва на замовлення Фондації DEJURE у серпні 2021 року.

Боротьбу з корупцією часто критикують, зокрема через наратив про те, що корупція – двигун розвитку, а боротьба з нею – це «насадження» позиції міжнародних організацій, втрата частини суверенітету та залежність країни від зовнішніх суб’єктів. До цього наративу також наводять приклади країн, які досягли економічного розвитку попри корумпованість та відсутність демократичного контролю над урядом. Для прикладу наводять історію Сінгапуру за часів правління Лі Куан Ю, який обмежив свободу слова та ЗМІ в країні, проте досягнув економічного зростання через авторитарне управління країною. Тим не менш, за 30 років української незалежності жодна влада не змогла перемогти корупцію та суттєво підвищити економічний потенціал країни, а олігархи продовжують використовувати політику для задоволення власних бізнес-інтересів. При цьому, Україна чітко рухається до набуття членства у Європейському Союзі, основна вимога якого – це демократичний контроль над урядом та боротьба з корупцією. У свою чергу, альтернатива у вигляді

авторитарного режиму віддалить Україну від європейського вектору, що в ситуації війни з Росією радше послабить спроможність держави (state-capacity) України.

Таким чином, українська влада рано чи пізно буде змушена продовжувати наступні кроки антикорупційної та судової реформ для того, щоб виконати свої зобов'язання для європейської інтеграції та перед громадянами України, які мають попит на ці зміни. Незакінчені реформи є ризиком впровадженню принципів незаангажованості та верховенства права, проте сильне українське громадянське суспільство і посилена увага міжнародних партнерів до цих питань мають позитивно вплинути на впровадження реформ. Оскільки від цих реформ залежить як національна безпека України, отримання міжнародної підтримки, так і добробут українських громадян.

2.2. Державні підприємства в Україні як ризик для впровадження принципу ефективності.

Ефективне управління ресурсами є одним із принципів доброго врядування. Держава володіє найбільшою кількістю ресурсів – як людським ресурсом громадян, який держава може, наприклад, мобілізувати до свого війська, так і державним бюджетом, який складається із податків, запозичень та інвестицій. Ефективне використання державних ресурсів є необхідним, проте недостатнім компонентом доброго врядування, бо цей принцип не може існувати сам по собі. Держава повинна задовольняти інтереси своїх громадян, виставляти пріоритети та завдання, на досягнення яких потім планово витратити кошти, задовольняючи певні показники ефективності та звітуючи за використані бюджетні кошти перед населенням. Державні підприємства є лівовою часткою державного майна, капіталом держави і рядком витрат із бюджету. Зокрема, державні підприємства виплачують дивіденди до державного бюджету, проте також можуть мати кредити під державні гарантії; заробітну плату працівникам виплачують

підприємства, але у випадку банкрутства чи інших фінансових негараздів підприємства держава зобов'язана вирішувати проблеми підприємства; держава також призначає чи звільняє топ-менеджмент підприємств, таким чином несе відповідальність за цих людей на посадах⁷⁴. Таким чином, держава в особі суб'єктів управління, акції яких належать органам центральної влади чи іншим представникам держави, має достатньо важелів впливу на державні підприємства та вирішує, яким чином розпоряджатися цим майном.

У 2021 році Україна володіла 3078 державними підприємствами. Суб'єктами управління цих підприємств виступають міністерства, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, Фонд державного майна, національна академія наук тощо⁷⁵. Громадська організація «Стейтвотч» у 2021 році надіслала 20 запитів на публічну інформацію до 20 українських міністерств з метою отримати інформацію про кількість підприємств у підпорядкуванні міністерств (Додаток 1). Найбільшою кількістю підприємств у 2020 році володіли міністерство економіки (408), міністерство енергетики (395) та міністерство юстиції (142) (Додаток 2).

Велика кількість державних підприємств в Україні дісталась у спадок від СРСР, який притримувався планової економіки, чіткої вертикалі в управлінні підприємствами. Проте із отриманням Україною незалежності ця вертикаль розсипалась, а економічні ланцюги обірвались. Ба більше, Україна обрала ринковий вектор розвитку, що за визначенням означає вільну конкуренцію та мінімальне втручання держави в економіку. Проте за 30 років суттєвих змін в державній власності так і не сталось, на відміну від сусідньої Польщі. Так, у 1990 році Польща володіла майже 9 тис державних підприємств, за перші 5 років

⁷⁴ Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V : станом на 7 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text> (дата звернення: 22.06.2022).

⁷⁵ Там само.

(1991-1995) польський уряд продав більше половини ДП, а станом на 2016 рік держава володіла лише 41 підприємством⁷⁶.

У чому ж проблема державних підприємств і чому держави з ринковою економікою намагаються їх приватизувати? Тут можна виокремити декілька причин.

По-перше, державні підприємства зазвичай неконкурентоздатні та, як наслідок, збиткові. Одним із принципів приватизації держпідприємства є те, що підприємство не повинно займатися економічною діяльністю, якою вже займається приватний бізнес, оскільки держава через бюрократію та регуляцію законом не встигає конкурувати з бізнесом.

Український Центр економічної стратегії підрахував, що 61,1% державних підприємств менш рентабельні за приватні бізнеси⁷⁷. У звіті Кабінету Міністрів України про результати моніторингу ефективності управління об'єктами державної власності за 2020 рік йдеться про те, що лише 906 державних підприємств отримали прибуток у 2020 році. При цьому загальний збиток всіх державних підприємств у тому році склав 51,3 млрд гривень. У 2021 році аналітики проекту «Марлін» продовжили фіксувати збитковість державних підприємств. Так, компанії Міністерства енергетики Україна за 9 місяців 2021 року принесли 6,2 млрд грн збитку⁷⁸, «Нафтогаз» за 6 місяців 2021 року отримав

⁷⁶ Бялас Матюеш. Європейська правда. Як відбувалася приватизація державних підприємств у Польщі. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/05/30/7049990/> (дата звернення: 22.06.2022).

⁷⁷ Прохоров Б, Юзьків Ю, Сергєєва О. Наскільки державні підприємства менш прибуткові за приватні: аналіз за 10 років - Центр економічної стратегії. Центр економічної стратегії - Неурядовий дослідницький центр з питань економічної політики. 09.11.2021. URL: <https://ces.org.ua/soes-and-private-companies-paper/> (дата звернення: 22.06.2022).

⁷⁸ Сукупні збитки компаній Міненерго сягнули 6,2 млрд грн. Марлін. 22.11.2021. URL: <https://marlin.org.ua/news/sukupni-zbytky-kompaniy-minenerho-siahnuly-6-2-mlrd-hrn/> (дата звернення: 22.06.2022).

1,7 млрд грн⁷⁹, а «Украерорух» за 6 місяців – 260,5 млн грн⁸⁰. У 2020 році 10 з 20 міністерств прозвітували про те, що підприємства, якими вони керують, закінчили рік із збитком, 10 міністерств мали борги із виплатою заробітної платні(Додаток 2).

По-друге, велика кількість державних підприємств взагалі не функціонує, лишаючись на балансі міністерств та центральних органів виконавчої влади. Так, з трьох тисяч компаній у 2020 році 1339 державних підприємств не працювало, а про 395 підприємств не було жодної звітності. Ще близько 500 підприємств перебували у стадії банкрутства, реорганізації або ліквідації. Таким чином, підприємства лишаються у власності держави, мають заборгованості із зарплатами перед персоналом, повинні надавати регулярні звітності, слідкувати за землею та будівлями, натомість приносять виключно збитки для державного бюджету.

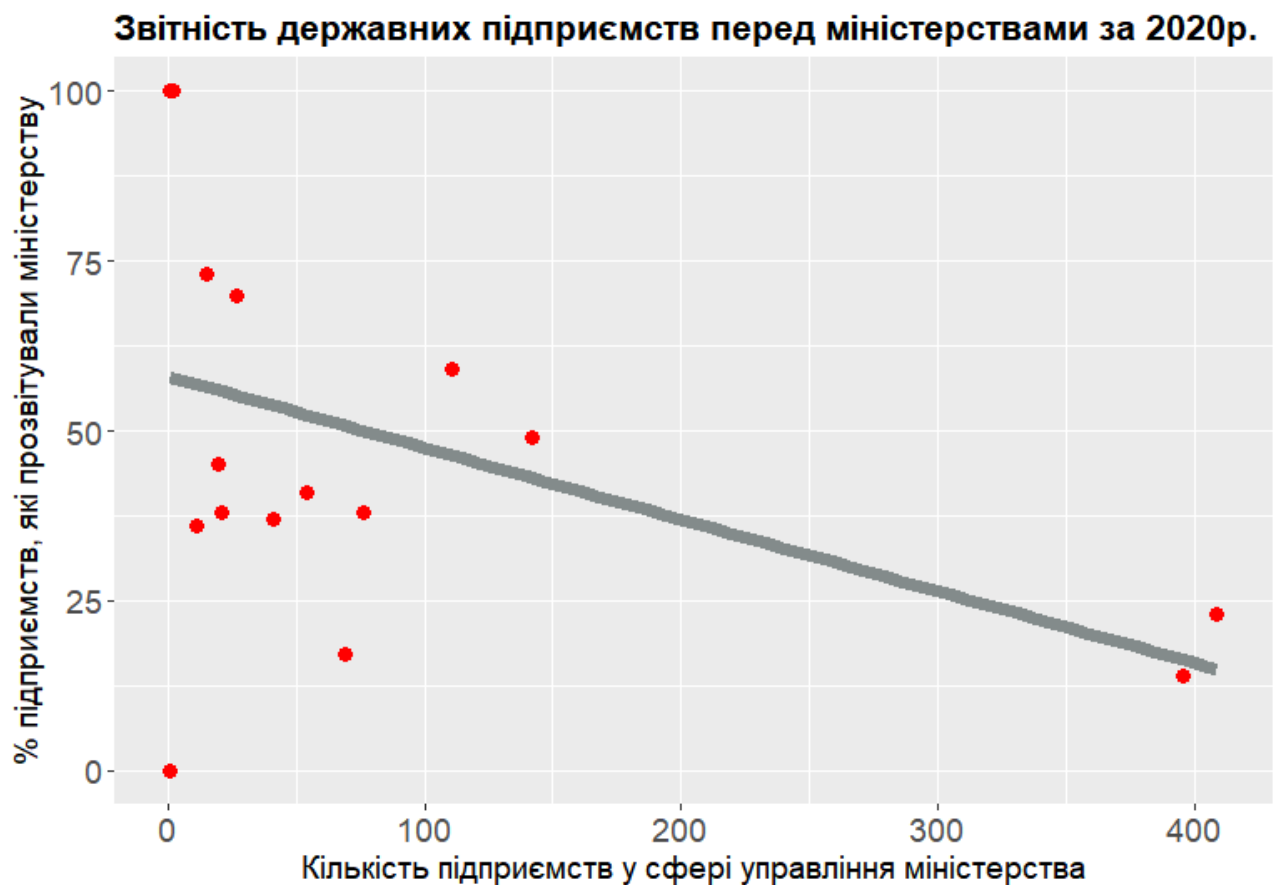
Велика кількість підприємств у підпорядкуванні міністерств також призводить до складнощів в управлінні цими підприємствами. По-перше, один міністр фізично не здатен керувати декількома сотнями компаній, особливо в умовах, коли кожні декілька місяців уряд змінює міністрів разом з їхніми командами. По-друге, велика кількість компаній в підпорядкуванні призводить до втрати контролю над ними.

Для ілюстрації цієї тези наведемо графік 1, на якому зображена кореляція між кількістю підприємств, що були у підпорядкуванні 17 українських міністерств у 2020 році (додаток 2), та відсоток підприємств, які надіслали звіти про фінансові результати своїм суб'єктам управління. Відповідно до Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління

⁷⁹ Нафтогаз отримав 1,7 млрд грн збитків за півріччя-2021. Марлін. 29.10.2021. URL: <https://marlin.org.ua/news/naftohaz-otrymav-1-7-mlrd-hrn-zbytkiv-za-pivrichchia-2021/> (дата звернення: 22.06.2022).

⁸⁰ Украерорух отримав 260,5 млн грн збитків за півріччя. Марлін. 27.09.2021. URL: <https://marlin.org.ua/news/ukraerorukh-otrymav-260-5-mln-hrn-zbytkiv-za-pivrichchia/> (дата звернення: 22.06.2022).

об'єктами державної власності, затверджених Міністерством економіки України, суб'єкти управління щокварталу подають до Мінекономіки інформаційно-аналітичні матеріали про ефективність управління суб'єктами господарювання, а також про результати щорічних аудиторських перевірок суб'єктів господарювання⁸¹. Зокрема, у цих матеріалах є інформація про звіти про фінансові результати, які державні підприємства зобов'язані надсилати міністерствам, до сфери управління якого вони входять.

Графік 2.1. Звітність державних підприємств перед міністерствами за 2020 р.

Гіпотеза полягає у тому, що чим більше підприємств знаходиться у сфері управління міністерства, тим менше підприємств звітують про свою діяльність. Оскільки наші дані – це невелика за обсягом генеральна сукупність, а не вибірка, то p -value на рівні 0,07 є достатнім значенням імовірності; коефіцієнт

⁸¹ Про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності : Закон України від 15.03.2013 р. № 253 : станом на 14.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0253731-13#Text>

детермінації $r = 0.44$, тобто 44% дисперсії залежної змінної пояснює незалежну змінну, що в соціальних науках вважається помірною кореляцією та підтверджує наявність залежності між змінними (таблиця 1). Таким чином ми відкидаємо нульову гіпотезу.

```
Call:
lm(formula = x ~ y, data = data)

Residuals:
    Min       1Q   Median       3Q      Max
-57.984 -16.754  -2.318  14.766  42.122

Coefficients:
              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
(Intercept)  58.08966    8.24385   7.046 3.96e-06 ***
y            -0.10575    0.05573  -1.898  0.0772 .
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 28.28 on 15 degrees of freedom
Multiple R-squared:  0.1936,    Adjusted R-squared:  0.1398
F-statistic: 3.601 on 1 and 15 DF,  p-value: 0.07716
```

Таблиця 2.1. Коефіцієнт детермінації та p-value простої лінійної регресії.

Отже, чим більше підприємств знаходиться у підпорядкування міністерства, тим менше міністерство володіє інформацією про власні підприємства. Так, із 408 підприємств Міністерства економіки лише 95 компаній надіслали звіти про фінансові результати, решта підприємств або знаходяться в процесі ліквідації, або продовжують функціонувати, проте не звітують про свою діяльність, натомість міністерство фінансів володіло 15 державними підприємствами, і 11 з них прозвітувало. Причини не надсилання звітів можуть бути різними – як вже було зазначено, підприємства можуть не функціонувати взагалі. Проте в інших випадках компанії можуть навіть не пояснювати таке порушення процедур – так, вісім державних підприємств Міністерства охорони здоров'я України у 2020 році не надали жодних пояснень, а чотири з них взагалі не визнають підпорядкування міністерству⁸².

⁸² Економічна правда. МОЗ не зміг зібрати фінансові звіти з більшості власних підприємств. Економічна правда. 05.05.2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/05/5/673610/> (дата звернення: 22.06.2022).

Третя причина неефективності державних підприємств стосується корупції на державних підприємствах, яка вже стала топ темою журналістських розслідувань. Так, у 2019 році журналісти проекту Бігус.Інфо випустили розслідування про схеми відмивання мільйонів гривень на підприємствах «Укроборонпрому»⁸³. Після суспільного резонансу, яке викликало це розслідування, правоохоронці затримали декількох чиновників, під слідством опинився, зокрема, син колишнього заступника Ради національної безпеки і оборони України⁸⁴. Розслідування вийшло напередодні президентських виборів, що дало змогу опозиції критикувати тодішнього президента України Петра Порошенка, який у своїй передвиборчій агітації наголошував саме на розвитку армії.

Інший відомий приклад розслідування корупції на державних підприємствах стосується Державної продовольчо-зернової корпорації (ДПЗКУ) – основного експортера зерна в Україні. ДПЗКУ у 2012 році за часів президентства Віктора Януковича отримала кредит від китайського банку на 1,5 млрд доларів під державні гарантії. Корпорація повинна була виплатити всю суму до 2022 року, проте виплатила лише 9% суми – решту коштів тепер повинна виплатити держава з бюджету, оскільки ДПЗКУ стабільно продавав зерно із збитком⁸⁵. Влітку 2021 року керівника зернової корпорації затримали правоохоронці за схему розтрати більше ніж 57 млн доларів⁸⁶.

На додаток, в січні 2022 року журналісти «Радіо Свободи» опублікували матеріал, у якому йшлося про зникнення 22,3 млн державних коштів під час

⁸³ Іванова Л. Армія. Друзі. Бабки. Частина перша - Bihus.Info. Bihus.Info. 27.02.2019. URL: <https://bihus.info/armiya-druzi-babki-chastina-persha/> (дата звернення: 22.06.2022).

⁸⁴ Ігор Гладковський отримав обвинувальний акт після розслідування Bihus.Info - Bihus.Info. Bihus.Info. 27.04.2021. URL: <https://bihus.info/igor-gladkovskiy-otrymav-obvynuvalnyj-akt-pislya-rozsliduvannya-bihus-info/> (дата звернення: 22.06.2022).

⁸⁵ Китайський борг ДПЗКУ: 92% платежу покриє Мінфін - FINBALANCE. FINBALANCE. Все про економіку та фінанси. 28.01.2022. URL: <https://finbalance.com.ua/news/kitayskiy-borh-dpzku-92-platezhu-pokri-minfin> (дата звернення: 22.06.2022).

⁸⁶ Slovo i Dilo. Розкрадання державних коштів: керівника ДПЗКУ затримали при спробі втечі з України. Слово і Діло. 13.09.2021. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/13/novyna/polityka/rozkradannya-derzhavnyx-koshtiv-kerivnyka-dpzku-zatrymaly-pry-sprobi-vtechi-ukrayiny>

будівництва державним підприємством «Енергоатом» Централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива у Чорнобилі⁸⁷. Журналісти опублікували запис розмови керівництва, на якому чиновники обговорюють схеми відмивання коштів.

Таким чином збитковість і нерентабельність державних підприємств, неможливість конкурувати з приватним бізнесом, високий ризик корупції та неформального впливу олігархів на менеджмент суперечать принципам ефективності та неупередженості доброго врядування. Держава не здатна тримати під контролем тисячі підприємств без збитку для бюджету. А збиток для бюджету – це збитки для громадян країни, які наповнюють бюджет, сплачуючи податки. В українському суспільстві досі лишається недовіра до процесів приватизації через загальну недовіру до влади та чиновників, а також уявлення про те, що державні підприємства можуть бути ефективними – питання лише у професійності менеджерів. Заради справедливості, варто признати, що недовіра має свою основу, бо в 90-тих роках державне майно та державні підприємства були джерелом збагачення «червоних директорів» та бандитів, які на цьому майні збудували фінансові групи та олігархічні клани. Проте останні 30 років показали, що саме державний бюджет є основною «годівничкою» олігархів», і саме державні підприємства, які акумулюють довкола себе мільярди гривень, є платформою для збагачення. Прозора та чесна приватизація є важливою реформою для держави, зокрема, у сфері антикорупції. Тоді як другий суспільний наратив має у своїй основі саме ідеологічний компонент – покладання відповідальності за економіку на державу. Держава повинна володіти певними типом підприємств, які б виконували суспільно важливі функції – такі як, наприклад, перевезення громадян та вантажів, оборона та

⁸⁷ Радіо Свобода. «Гроші сп***жені». «Схеми» опублікували аудіозапис про зрив запуску стратегічного об'єкту «Енергоатому» у Чорнобилі. Радіо Свобода. 20.01.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-skhemy-audiozapys-pro-zryv-zapusk-skhovyshcha/31663808.html> (дата звернення: 22.06.2022).

захист національної безпеки. Проте надання послуг та ведення бізнесу – це справа самих громадян і ринку.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження, виконаного у цій роботі, можна зробити наступні висновки:

1. Принципи доброго врядування можна запроваджувати у різних країнах, незалежно від їхнього наближення до західного світу, бо ці принципи є інструментами розвитку країни, який спирається на політичну культуру. Таким чином, наприклад, принцип незаангажованості, який включає у себе боротьбу з політичною корупцією, може бути впроваджений по-різному у різних країнах – в залежності від публічної етики суспільства; принцип ефективності використання ресурсів – в залежності від пріоритетів країни в економіці; принцип верховенства права – в залежності від визначення поняття права та якості законів країни.

2. Фундамент принципів доброго врядування – це прийняття управлінських рішень. Процес створення політики (policymaking) – це той процес, який робить державу корисною для громадян через вирішення щоденних проблем і пошук потрібних рішень. Процес творення політики та прийняття управлінського рішення має складатись із наступних етапів: усвідомлення чиновником проблеми (agenda-setting), пропозиція рішення від експертного середовища, використання вікна політичних можливостей та активна адвокація прийняття потрібного рішення в суспільстві.

3. Принципи доброго врядування в теорії можуть бути застосовані до різних моделей державного управління. Серед моделей державного управління дослідники визначають три основних підходи: теорію нового публічного менеджменту, бюрократичну або ієрархічну теорію та мережеву модель. З 90-тих років Україна обрала політичний вектор на побудову демократичної держави і відхід від бюрократичного підходу управління. У свою чергу, новий публічний менеджмент ефективний у ринковій економіці, якою Україна ще не стала, ставить у пріоритет менеджеристський підхід до управління державою. Тоді як мережева модель державного управління фокусується на розвитку громад,

спільноти людей, дозволяє вирішувати «заплутані проблеми» (wicked problems), ґрунтується на довірі та дипломатії, хоча і вихолощує спроможність влади на користь мережі різних стейкхолдерів (наприклад, громадських організацій, бізнесу).

4. Впровадження принципів доброго врядування в Україна має декілька ризиків, зокрема, щодо принципів незаангажованості та верховенства права через політичну корупцію та проблему впливу олігархів на політику. Антикорупційна інфраструктура України у вигляді Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національного агентства з питань запобігання корупції та Вищого антикорупційного суду України з однієї сторони отримує позитивну оцінку від міжнародних організації та має довіру профільних громадських організацій в Україні, з іншої сторони Україна продовжує залишатись на відносно низьких позиціях у, наприклад, рейтингу сприйняття корупції від Transparency International, населення не довіряє антикорупційним органам та не вірить у те, що корупцію можна побороти, а на самі антикорупційні органи здійснюється тиск як зі сторони законодавчої влади у парламенті, так і зі сторони судової влади, та навіть команди президента України Володимира Зеленського. У свою чергу, судова реформа під пильним наглядом громадських активістів та міжнародних експертів продовжує реалізовуватись, проте низка питань, такі як не ліквідація Окружного адміністративного суду в Києві чи блокування запуску Етичної ради при Вищій раді правосуддя, гальмують впровадження конкретних кроків принципів верховенства права.

5. Проведене дослідження методом кейс-стаді у межах цієї роботи також засвідчило, що велика кількість державних підприємств в Україні (близько 3000) може бути ризиком для впровадження принципу ефективності. По-перше, у своїй більшості державні підприємства збиткові і не здатні ефективно конкурувати з приватним бізнесом на ринку. У звіті Кабінету Міністрів України за 2020 рік йшлося про те, що лише 906 державних підприємств отримали

прибуток у 2020 році, при цьому загальний збиток всіх державних підприємств у тому році склав 51,3 млрд гривень. По-друге, велика кількість державних підприємств взагалі не функціонує, лишаючись на балансі міністерств та центральних органів виконавчої влади. Так, з трьох тисяч компаній у 2020 році 1339 державних підприємств не працювало, а про 395 підприємств не було жодної звітності, близько 500 підприємств перебували у стадії банкрутства, реорганізації або ліквідації. При цьому, проста лінійна регресійна модель, зроблена в межах цієї роботи, показала, що чим меншою кількістю підприємств керує міністерство, тим вищий відсоток звітності міністерство отримує від цих підприємств. По-третє, державні підприємства продовжують акумулювати довкола себе величезні бюджети витрати, що призводить до створення корупційних схема, які вже стали топ-темою в українських журналістів-розслідувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бялас Матуеш. Європейська правда. Як відбувалася приватизація державних підприємств у Польщі. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/05/30/7049990/> (дата звернення: 22.06.2022).
2. Дем'янчук О. Політичні перспективи досягнення Good Governance в Україні // Віче. - 2015. - № 22. – С. 10-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_22_4
3. Добре врядування | Aspen Institute Kyiv. Aspen Institute Kyiv. URL: https://aspeninstitutekyiv.org/event/gg_prog/ (дата звернення: 13.06.2022).
4. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія — Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. — 664 с.
5. Економічна правда. МОЗ не зміг зібрати фінансові звіти з більшості власних підприємств. Економічна правда. 05.05.2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/05/5/673610/> (дата звернення: 22.06.2022).
6. Іванова Л. Армія. Друзі. Бабки. Частина перша - Bihus.Info. Bihus.Info. 27.02.2019. URL: <https://bihus.info/armiya-druzi-babki-chastina-persha/> (дата звернення: 22.06.2022).
7. Ігор Гладковський отримав обвинувальний акт після розслідування Bihus.Info - Bihus.Info. Bihus.Info. 27.04.2021. URL: <https://bihus.info/igor-gladkovskiy-otrymav-obvynuvalnyj-akt-pislya-rozsliduvannya-bihus-info/> (дата звернення: 22.06.2022).
8. Китайський борг ДПЗКУ: 92% платежу покриє Мінфін - FINBALANCE. FINBALANCE. Все про економіку та фінанси. 28.01.2022. URL: <https://finbalance.com.ua/news/kitayskiy-borh-dpzku-92-platezhu-pokri-minfin> (дата звернення: 22.06.2022).

9. Кожна третя українка/ець готові долучитися до організованої протидії корупції. Головна - Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/kozhna-tretya-ukrainkaets-gotovi-doluchitisyado-organizovanoi-protidii-koruptsii>

10. Кохан Г. В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Г. В. Кохан. – К. : НІСД, 2013. – 232 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Kokhan_Halyna/Yavysche_politychnoi_koruptsii_teoret_uko-metodolohichnyi_analiz.pdf?

11. Лібанова Е. Україна: глибина нерівності. Зеркало недели | Дзеркало тижня | Mirror Weekly. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/ukrayina-glibina-nerivnosti-.html> (дата звернення: 13.06.2022).

12. Нафтогаз отримав 1,7 млрд грн збитків за півріччя-2021. Марлін. 29.10.2021. URL: <https://marlin.org.ua/news/naftohaz-otrymav-1-7-mlrd-hrn-zbytkiv-za-pivrichchia-2021/> (дата звернення: 22.06.2022).

13. Про затвердження Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності : Закон України від 15.03.2013 р. № 253 : станом на 14.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0253731-13#Text>

14. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V : станом на 7 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text> (дата звернення: 22.06.2022).

15. Прохоров Б, Юзьків Ю, Сергєєва О. Наскільки державні підприємства менш прибуткові за приватні: аналіз за 10 років - Центр економічної стратегії. Центр економічної стратегії - Неурядовий дослідницький центр з питань економічної політики. 09.11.2021. URL: <https://ces.org.ua/soes-and-private-companies-paper/> (дата звернення: 22.06.2022).

16. Радіо Свобода. «Гроші сп***жені». «Схеми» опублікували аудіозапис про зрив запуску стратегічного об'єкту «Енергоатому» у Чорнобилі. Радіо Свобода. 20.01.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-skhemy-audiozapys-pro-zryv-zapusku-skhovyshcha/31663808.html> (дата зверн

17. Свобода Р. Конкурсна комісія знову не затвердила керівника САП. Радіо Свобода. 03.02.2022 URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sap-chergovyj-zryv/31685465.html> (дата звернення: 22.06.2022).

18. Солових В. П. Good Governance як одна із сучасних моделей державного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21CO M=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvamu_upravl_2010_1_17.pdf.

19. Судова реформа – Реанімаційний Пакет Реформ. URL: <https://rpr.org.ua/groups-rpr/02sudova-reforma/> (дата звернення: 22.06.2022).

20. Сукупні збитки компаній Міненерго сягнули 6,2 млрд грн. Марлін. 22.11.2021. URL: <https://marlin.org.ua/news/sukupni-zbytku-kompaniy-minenerho-siahnuly-6-2-mlrd-hrn/> (дата звернення: 22.06.2022).

21. Украерорух отримав 260,5 млн грн збитків за півріччя. Марлін. 27.09.2021. URL: <https://marlin.org.ua/news/ukraerorukh-otrymav-260-5-mln-hrn-zbytkiv-zapivrichchia/> (дата звернення: 22.06.2022).

22. Філіп Марк. “Концептуалізація політичної корупції”. Дослідження корупції: теоретичні та концептуальні засади. Антологія — Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. — С.52.

23. Центр Р. Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020р.). Центр Разумкова. URL:

<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-lypen-2020r> .

24. Яковлєв М. В. Ідеологічні та культуральні особливості концепту "врядування": досвід української, німецької і французької мов / Яковлєв М. В., Гутнік Н. В. // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. - 2021. - Т. 32 (71), № 4. - С. 27-33.

25. Agere, S. (2000). Promoting good governance: principles, practices and perspectives. Commonwealth Secretariat, 2000, 144 p. <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/9781848597129-en>

26. AGNAFORS, M. (2013). Quality of Government: Toward a More Complex Definition. The American Political Science Review, 107(3), 433–445. <http://www.jstor.org/stable/43654916>

27. Analytical center UCU, 2019, 'Poverty as culture: 10 conclusions about Ukrainian impoverishment', (<https://translate.google.com.ua/translate?sl=uk&tl=en&u=https%3A%2F%2Fac.uu.edu.ua%2Fkultura-bidnosti-j-zlamana-systema-10-pravd-pro-ukrayinske-zubozhinnya%2F>).

28. Bihus.info, Хто з депутатів в Раді найактивніше відстоює інтереси Ахметова і Коломойського, 12.01.2021. Access: (<https://bihus.info/hto-z-deputativ-v-radi-najaktyvnishe-vidstoyuye-interesy-ahmetova-i-kolomojskogo/>) .

29. Byung Chul H. Transparenzgesellschaft. Berlin : Matthes & Seitz, 2012. 96 p

30. Cabinet of Ministers of Ukraine - Good Governance. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/reformi/efektivne-vryaduvannya> (date of access: 22.06.2022).

31. Cairney, P, 2013, "Policy Concepts in 1000 Words: Bounded Rationality and Incrementalism", Paul Cairney: Politics and Public Policy

(<https://paulcairney.wordpress.com/2013/11/11/policy-concepts-in-1000-words-bounded-rationality-and-incrementalism/>).

32. Cairney, P, 2013, “Policy Concepts in 1000 Words: Multiple Streams Analysis”, Paul Cairney: Politics and Public Policy (<https://paulcairney.wordpress.com/2013/10/31/policy-concepts-in-1000-words-multiple-streams-analysis/>).

33. Cairney, P, 2013. The Advocacy Coalition Framework. Oxford Handbook of the Classics of Public Policy and Administration. <https://paulcairney.files.wordpress.com/2013/10/cairney-on-acf-oxford-classics-11-4-13.pdf>

34. Cairney, P., & Jones, M. D. (2016). Kingdon’s Multiple Streams Approach: What is the empirical impact of this universal theory? *Policy Studies Journal*, 44(1), 37–58. <https://doi.org/10.1111/psj.12111>

35. Countries and Territories. Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores?sort=asc&order=Total%20Score%20and%20Status> (date of access: 13.06.2022).

36. De.Jure.Foundation, Що треба для справді незалежного суду в Україні? Карта судової реформи. URL: (<https://dejure.foundation/judicial-reform-map>).

37. De.Jure.Foundation. Українці найбільше довіряють відбір суддів громадським та міжнародним експертам, а не судам — соціопитування. 30.08.2021. (URL: <https://dejure.foundation/tpost/i69gjvtf21>).

38. Good Governance. Що таке хороше урядування? Mistosite. URL: <https://mistosite.org.ua/ru/articles/good-governance-shho-take-xoroshe-uryaduvannya> (date of access: 13.06.2022).

39. Grand, J, 1995, “Knights, Knaves or Pawns? Human Behaviour and Social Policy”, *Jnl Soc. Pol* 26, 2, Cambridge University Press.

40. Hewitt de Alcantara, C. (1998). Uses and abuses of the concept of governance. *International Social Science Journal*, 50(155), pp. 105–113.
41. Huntington, S, “Political Order in Changing Societies”, Yale University, 7-th printing, 1968, 263 (Access: https://projects.iq.harvard.edu/files/gov2126/files/huntington_political_order_changing_soc.pdf). (C. 61).
42. Institute for War and Peace Reporting, Agenda of Ukrainian Civil Society, 21.04.2021. Access: <https://www.facebook.com/IWPR.Ukraine/videos/1098032230683226>.
43. Kaufmann, Daniel, Aart Kraay, and Massimo Mastruzzi (2009). *Governance Matters VIII. Aggregate and Individual Governance Indicators 1996–2008*. World Bank Policy Research Working Paper No. 4978. Washington, DC: World Bank.
44. Leach, D.K., 2015. Oligarchy, Iron Law of. In: James D. Wright (editor-in-chief), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition, Vol 17. Oxford: Elsevier. pp. 201–206.
45. Lipset, Seymour Martin, Martin Trow, James Coleman, 1956. *Union Democracy: The Internal Politics of the International Typographical Union*. Free Press, Glencoe, IL. C. 3.
46. Mauro, P. (1995). Corruption and Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 681–712.
47. Mayo, E, Moore, H, 2001, ‘The Mutual State: How local communities can run public services’, New Economics Foundation, 1st edn, London.
48. Michels, Robert, 1962. *Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. Free Press, New York., c. 366

49. OCCRP, 2020 Person of the Year in Organized Crime and Corruption. (Access: <https://www.occrp.org/en/poy/2020/>).

50. Packer H. Offenses against the State / H. Packer // The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. – 1962. – Vol. 339, № 77. – P. 88.

51. Polzer, T. (2001) Corruption: Deconstructing the World Bank Discourse. Working Paper Series No. 01-18, Development Studies Institute, London School of Economics and Political Science. 32 pp. <https://www.files.ethz.ch/isn/138135/Wp18.pdf> (c.10).

52. Pulzl, H, Treib, O, 2007, “Implementing Public Policy”, “Handbook of Public Policy. Analysis. Theory, Politics and Methods”, 1st ed., Rutgers University, New Jersey.

53. Putnam, R, 1993, ‘Making democracy work: Civic Traditions in Modern Italy’, Princeton University Press.

54. Rhodes, R.A.W., 2007, ‘Understanding Governance: Ten Years On’, Australian National University, Australia and University of Newcastle, Volume: 28 issue: 8, pp: 1243-1264.

55. Rothstein, Bo. 2011. The Quality of Government: Corruption, Social Trust, and Inequality in International Perspective. Chicago: University of Chicago Press. 304 pp.

56. Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1993). Corruption. The Quarterly Journal of Economics, 108(3), 599–617.

57. Silver C. (2021). The Top 25 Economies in the World. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/insights/worlds-top-economies/> (date of access: 13.06.2022).

58. Skidelsky R. John Maynard Keynes: a biography. Vol. 2: the economist as saviour, 1920-1937. London: Macmillan; 1992.

59. Slovo i Dilo. Розкрадання державних коштів: керівника ДПЗКУ затримали при спробі втечі з України. Слово і Діло. 13.09.2021. URL:

<https://www.slovoidilo.ua/2021/08/13/novyna/polityka/rozkradannya-derzhavnyx-koshtiv-kerivnyka-dpzku-zatrymaly-pry-sprobi-vtechi-ukrayiny>

60. Thoenig, J. (1984). Christopher C. Hood, *The Tools of Government*, Macmillan, 1983, viii 178pp. *Journal of Public Policy*, 4(2), 153-162.

61. Transparency International, “What is Corruption?”, (Access: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>).

62. Vedung, Evert, 1998, ”Policy Instruments: Typologies and Theories,” in Bemelmans-Videc, Marie-Louise; Rist, Ray C & Vedung, Evert, eds., *Carrots, Sticks, and Sermons: Policy Instruments and Their Evaluation*, 21-58, Piscataway, NJ & London:Transaction Publishers.

63. Weible, C, M, Sabaties, P, A, 2007, “A Guide to the Advocacy Coalition Framework”, “*Handbook of Public Policy. Analysis. Theory, Politics and Methods*”, 1st ed., Rutgers University, New Jersey.

64. What is Good Governance? United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. URL: <https://www.unescap.org/sites/default/files/good-governance.pdf> - pp. 1-3.

65. WGI-Documents. World Bank Group - Governance. URL: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents> (date of access: 22.06.2022).

66. Bettcher K. How Good Governance Got a Bad Name – and Why Governance Still Matters - Center for International Private Enterprise. Center for International Private Enterprise. 06.19.2017. URL: <https://www.cipe.org/resources/good-governance-got-bad-name-governance-still-matters/> (date of access: 22.06.2022).

Додаток 1

Приклад запиту на публічну інформацію

Міністерство економіки України

zvernennya@me.gov.ua

Стеблівський Роман Євгенович

+380971070763

romasteb29@gmail.com

Запит на публічну інформацію

Відповідно до Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності суб'єкти управління щокварталу подають до Мінекономіки інформаційно-аналітичні матеріали (пояснювальна записка та інформаційно-аналітичні таблиці згідно з додатками 2 - 12 до цих Методичних рекомендацій) про ефективність управління суб'єктами господарювання, а також про результати щорічних аудиторських перевірок суб'єктів господарювання.

Відповідно до Закону “Про доступ до публічної інформації”, що набув чинності 9 травня 2011 року, прошу Вас надати наступну публічну інформацію:

Інформаційно-аналітичні матеріали (пояснювальну записку та інформаційно-аналітичні таблиці згідно з додатками 2-13) про ефективність управління Міністерством інфраструктури України суб'єктами господарювання за 2020 рік.

Водночас вважаю за необхідне навести наступні норми зазначеного Закону.

Відповідно до ч.1 ст.1 Закону про доступ публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Окрім зазначеного, ст.22 Закону про доступ передбачено, що розпорядник інформації, який не володіє запитуваною інформацією, але якому за статусом або характером діяльності відомо або має бути відомо, хто нею володіє, зобов'язаний направити цей запит належному розпоряднику з одночасним повідомленням про це запитувача.

Відповідно до частини 5 статті 6 Закону, не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. При дотриманні вимог, передбачених частиною другою цієї статті, зазначене положення не поширюється на випадки, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину.

Відповідно до ч.2 ст. 212-3 Кодексу про адміністративні правопорушення порушення Закону, а саме: необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 25 до 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Відповідь прошу надати на електронну адресу: romasteb29@gmail.com

З повагою, Роман Стеблівський

«21» травня 2021 рік

Додаток 2

Узагальнена таблиця з кількістю державних підприємств у підпорядкуванні міністерств та кількістю звітів про фінансові результати у 2020 році.

	Кількість ДП	Кількість звітів	Відсутні звіти	Відсоток наявних
Міністерство аграрної політики та продовольства	Матеріали відсутні			
Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України	1	1	-	100%
Міністерство енергетики України	395	57(58)	348	14%
Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій	1	0	1	0%
Міністерство молоді та спорту України	20	9	11	45%
Міністерство цифрової трансформації України	2	2	-	100%
Міністерство економіки України	408	95	313	23%
Міністерство внутрішніх справ України	21	8	13	38%
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України	11	4	7	36%
Міністерство закордонних справ України	1	1	-	100%
Міністерство інфраструктури України	76	29	47	38%
Міністерство культури та інформаційної політики України	Матеріали відсутні			
Міністерство оборони України	111	65	46	59%
Міністерство освіти і науки України	69	12	57	17%
Міністерство охорони здоров'я України	41	15	26	37%
Міністерство розвитку громад та територій України	54	22	32	41%
Міністерство соціальної політики України	27	19	8	70%
Міністерство у справах ветеранів України	Матеріали відсутні			
Міністерство фінансів України	15	11	4	73%
Міністерство юстиції України	142	70	72	49%

Додаток 3.

Приклад відповіді на запит на публічну інформацію.

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (Мінекономіки)

вул. М. Грушевського 12/2, м. Київ, 01008, тел. (044)200-47-53, факс (044)253-63-71
E-mail: meconomy@me.gov.ua, http://www.me.gov.ua, код ЄДРПОУ 37508596

На № _____ від 21.05.2021

Стеблівський Роман Євгенович
romasteb29@gmail.com

Шановний Романе Євгеновичу!

На Ваш запит від 21.05.2021 Мінекономіки надає інформаційно-аналітичні матеріали (пояснювальну записку та інформаційно-аналітичні таблиці згідно з додатками 2-12 до Методичних рекомендацій застосування критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності, затверджених наказом Мінекономрозвитку від 15.03.2015 № 253 (далі – Методичні рекомендації)) про ефективність управління Міністерством інфраструктури України (далі – Мінінфраструктури) суб'єктами господарювання за 2020 рік, наданих листом Мінінфраструктури від 15.04.2021 № 4663/11/10-21.

Узагальнена інформація щодо проведеної Мінекономіки оцінки ефективності управління Мінінфраструктури за 2020 рік (витяг з додатку 13 до Методичних рекомендацій) наведена в додатку 1 до цього листа. До загальної кількості суб'єктів господарювання, підпорядкованих Мінінфраструктури, не включено 9 суб'єктів господарювання, які станом на 01.01.2021 розташовувалися на тимчасово окупованій території – в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі.

Відповідно до пункту 4.5 Методичних рекомендацій додаток 9.2 «Інформація про приватизацію державного майна» та додаток 11 «Інформація щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які перебувають у процедурі банкрутства» заповнюються Фондом державного майна України та Міністерством юстиції України відповідно. У додатку 9.2 щодо приватизації державного майна за 2020 рік наявна інформація лише стосовно ДП «Адміністрація річкових портів» (код за ЄДРПОУ 33404067) та ДП «Маріупольський МТП» (код за ЄДРПОУ 01125755) (витяг із вищезазначеного додатку додається). У додатку 11 щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які перебувають у процедурі банкрутства за 2020 рік відсутня інформація стосовно суб'єктів господарювання, що входять до сфери управління Мінінфраструктури.

Додатки: на 174 арк. в 1 прим.

З повагою

Заступник Міністра

Олександр РОМАНІШИН

Безіаона 200-4773* 3248, (097)239-11-56

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000D9842F0095ED8600

Підписувач Романішин Олександр Вікторович

Дійсний з 05.08.2020 0:00 по 05.08.2022 0:00

Мінекономіки

3223-06/29182-09 від 26.05.2021

10:44:27

АНОТАЦІЯ

Дипломної роботи

Тема «Складові принципів доброго врядування та ризику для впровадження принципів в Україні станом на 2021 рік».

Студент Стеблівський Роман Євгенович

Рік навчання, факультет **ФСНСТ-4**

Науковий керівник **кандидат політичних наук, доцент, Яковлєв М. В.**

(вчений ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент **доктор політичних наук, доцент Гриценко О. М.**

(вчений ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Захищена “ ____ ” _____ 2022 р. *(дата не проставляється)*

Короткий зміст роботи

У роботі описані підходи до визначення понять “врядування”, “добре врядування” та критика до впровадження цих підходів. Визначені складові принципів доброго врядування, зокрема, процес прийняття політичних рішень та застосування принципів доброго врядування у різних моделях державного управління: нового публічного менеджменту, бюрократичної теорії та мережевої моделі. Основний фокус зроблено саме на мережевій моделі як альтернативній моделі державного управління для впровадження принципів доброго врядування.

Також у роботі виокремлені ризики для впровадження принципів доброго врядування в Україні станом на 2021 рік. Зокрема, йдеться про політичну корупцію як ризик для впровадження принципів незаангажованості, верховенства права та про державні підприємства як ризик для впровадження принципу ефективності. За допомогою спеціального методу кейс-стаді визначено проблемні місця антикорупційної та судової реформ в Україні, а за допомогою регресійного аналізу звітності державних підприємств за результатом 2020 року визначено проблемні місця в управлінні державними підприємствами.